

ADOLF ADAM, *Wo sich Gottes Volk versammelt. Gestalt und Symbolik des Kirchenraums*, Freiburg 1984, s. 176.

Posoborowa architektura kościelna wciąż poszukująca coraz to nowych form wyrazu potrzebuje pogłębienia teologicznego. Potrzebne teologiczne treści płynące muszą tak z tradycji — jakże bogatej — budownictwa sakralnego, jak również z aktualnej eklezjologii. Przyznajmy natychmiast, że ta ostatnia znalazła swój bogaty wyraz w magisterium soborowym, a szczególnie w konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen Gentium*.

Zapotrzebowaniom w tej dziedzinie wychodzi naprzeciw najnowsza praca emerytowanego profesora liturgiki na uniwersytecie w Mainz, Adolfa Adama. W napisanej komunikatywnym językiem pracy znajdujemy omówienie: teologii budynku kościelnego (rozdz. 1), form i symbolikę budownictwa sakralnego w ciągu historii, poczynając od r. 313 do czasów najnowszych (rozdz. 2), określeń budynków kultycznych (świątynia, bazylika, kościół, katedra, oratorium, kaplica, krypta — rozdz. 3), znaczenia i usytuowania ołtarza (rozdz. 4), tabernakulum (rozdz. 5), jak również konfesjonału, chrzcielnicy, ambony i miejsca przewodniczenia celebracji (rozdz. 6). Merytoryczną część pracy zamyka autor omówieniem posoborowego rytu dedykacji Kościoła (rozdz. 7). W publikacji odnajdziemy także literaturę przedmiotu, rejestr osobowy i rzeczowy. Praca ilustrowana jest szkicami i obrazami pomagającymi wyobraźni i w rozumieniu.

Pracy oczywiście nie sposób streścić, zresztą nie takie jest zadanie krótkiej recenzji. Duszpasterz znajdzie w niej szereg wskazań odnośnie usytuowania ołtarza, ambony, scholi, itp. Z odczytanej teologii budynku kościelnego wynikać będzie przede wszystkim dowartościowanie ołtarza. Ale nie tylko. Równie doniosłe znaczenie posiada ambona. Miejsce dla celebrans natomiast, zdaniem autora, nie jest zwykłym sedile, na którym kapłan odpoczywa w przerwach, kiedy inni pełnią swoje funkcje liturgiczne, lecz miejscem otwierania zgromadzenia liturgicznego, przewodniczenia mu i rozwiązywania go. Ołtarz, ambona i miejsce przewodniczenia tworzą zwartą całość nieodzoną w ukształtowaniu przestrzeni budynku kościelnego.

Oczywiście, że praca A. Adama nie może być stawiana na równi z tak znakomitymi studiami jak: J. Braun — *Der christliche Altar* (2 tomy) München 1924, czy nowszymi: O. Nussbaum, *Die Aufbewahrung der Eucharistie*, Bonn 1979, Th. Kluser, *Richtlinien für die Gestaltung des Gotteshauses aus dem Geiste der römischen Liturgie*, Bonn 1965. Specjaliści w omawianiu symboliki budynku kościelnego sięgają raczej do A. J. Jungmanna: *Symbolik des katholischen Kirche*, Stuttgart 1960. Prof. A. Adam w swoich zamierzeniach nie miał na celu monograficznego opracowania symboliki, lecz — jak sam zaznacza — posłanie budynku kościelnego zbliżyć, wyjaśnić, odświeżyć mając na uwadze przestrożę, iż „cotidiana vilescunt”.

Poznań — Warszawa

KS. B. NADOLSKI TCHR

CAEREMONIALE EPISCOPORUM, ex Decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II *instauratum, auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum*, Editio Typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1984 ss. 393.

Pod datą 14 września 1984 r., ukazało się w Watykanie, promulgowane przez Kongregację Kultu Bożego, *Caeremoniale Episcoporum*. Jest to Księga liturgiczna, przygotowana przede wszystkim dla księży biskupów, ceremoniarzy i kapłanów, którym należy na liturgii pięknej, uporządkowanej i trafiającej do serca wiernych.